

Izhaja vsaki četrtek in velja s poštnino vred iz v Mariboru z pošiljanjem na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 80 k.
" 1/4 . — fl. 50 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo pri knjigarju Novaku na velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vredništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne prijemajo.

Oznanila se prijemajo, plača za vrstico je 10 k. in za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 27.

V Mariboru 17. oktobra 1867.

Tečaj I.

Gospodarske stvari.

Trsoznanstvo.

Št. 55. Šampanjec, belozeleni ali kratkopetljast, po česko: brinč, kurzstieliger Brintsch oder Champagner, Vitis campana. Trs mal, rozge rjave, ima gosta kolenca; listje, tanko, ravno, plitvo vrezano, kratko lepo nazobčano; veruge, stranske, imajo včasih na razširjenem dnu zob, spodnje na zunaj širje, peteljna jajčasta in zaprta. Grozd mal, gost, vejast, recelj kratek. Trta ni velike hvale vredna, malo rodi, in grozdje je le v dobrih letinah sladko, nahaja se na Českem, ali nisem mogel popisa českih trt dobiti, in ne da se misliti da se imenitni šampanjec iz njega dela.

Št. 56. Šampanjec dolgorecljast ali žoltozelen, langstieliger Champagner, franc. Plant sale, lat. Sap. Longicaulis, se ne razločuje veliko od prejšnjega, listje je neredno gubasto, kakor zafrkotjeno. Francoska trta, pozno zori, ni za nas.

Št. 57. Šampanjec modri, blaue Feldtraube, Champagner, lat. Vitis campana, blizo enak prejšnjemu, v vrednosti pa je kakor modra tičina, se tudi enako med tiste zasaja.

Št. 58. Lakrimakristi, rothsaftiger Färber, Tintentraube, Hollertraube, česko pontak, franc. Noireau, Alicant Portugal, Auvernat teint, lat. Vitis tinctoria. Trs nemočen, rjav, rozge dolge, kolenca tesna, listje malo, debelo, pravilno petcapno, precej ravno, se zelo zrdeči, kratkošpičasto nazobčano, veruge gornje jajčaste, večkrat z zobom, spodnje manjše, peteljna pri petlji zaprta, potem obločno odprta. Grozd mal, gost, enojen, rdeče sočnat, recelj prav kratek. Vred. Sadi se zavolj krvavo rdečega soka, vendar vino je kislo, ker v našem podnebju ne postane sladek kakor v Napolju, je sicer posebnost za nas, ker imamo samo 2 trsa z rdečim sokom.

(Dalje prihodnjič.)

Živinoreji in gnoju.

Nekemu človeku jako težko gre v glavo pri bihi, kjer se je prej veliko let stara navada tako zarastla kot mah v staro drevo. In žalostno, še prej se ves mah odpravi z drevesa, kakor pa da bi se enkrat vaje človek stare, slepe, škodljive šege oprostil, in se kaj boljšega, priličnejšega, koristnejšega, snažnejšega, zdatnejšega celo potrebnejšega poprijel!

Tako se znajdejo gospodarji in tudi vincarji, koji brez ozira na to, ali zamorejo spodobno prerediti skozi leto po troje repov ali ne, si jih vendar redijo, češ da ti jim več dobička dajajo kot pa dve dobri kravi. Imajo sicer precej slame za mešanco in steljo, bi rekel za dve kravi celo zadost. Ali troje jih mora biti! In tako ne pomislijo, da jim te tri ne morejo niti dobrega in obilnega mleka dajati, še manj pa dobrega gnoja narejati pri goli suhi slami skozi zimo.

Pa mi morda porečeš! Ko bo telička ali bikec leto ali dve leti star, ga bom pa prodal in si tako več denarja skupim. Prijatelj! na od suhe slame „podrejeno“ teličko ali bikeca, kakor ti misliš, verjemi mi, se ne boš mastnil: ti nikdo kaj zdatnega ne bo dal, bodi si da si teličko ali bikeca za se omisli, še manj pa mesar. Pri taki postrežbi terpijo vsi tri repovi, med tem bi dve kravi lepi vtegnole biti pri zadostni tečnejši klaji, krmi; saj ti znano mora biti, da se mlado bolj rediti mora, ko pa staro, ako misliš, da bo kaj z njega ke-

daj. Pri vsem tem še je gnoj ves prazen, slok brezi vse moči; zakaj iz slabega le slabo izhaja. Tudi nočeš in ne moreš nastiljati, kakor bi treš, sicer ti klaje zmanjkuje. In tako imaš ob enem tudi gnoj, še prazno skozi celo leto ko bi gnoja lahko na 3 do 4 čevljev visoko bilo, in to po dvakrati skozi leto: spomladi in v jeseni, posebno, ko bi še saj nekoliko zemlje nametaval in z gnojnico ga polival. Odtod pride: Da imaš sloke, puhle, lošne njive, na kojih dosledno moreš le slabo zrnje pridelavati, betve stojijo, kot plešastim ljudem lasje, da bi jih lahko okopaval. Travniki so suhi, brez moči; in namesto mrve nakosiš ali nasekaš divje mrkevece ali kokošnih šopkov suholjadi slamnene, koja spet ni za klajo. To isto velja od vinogradov. Tudi tu ni ne lesa niti trgatve, ker mu ne moreš postreči z dostojnim primernim gnojem; in tako ti ves vinograd hiruje, trte kumerno tu pa tam rastejo brezi vsega dobička.

Prijatelj! daj slovo preobilni živini, ako je zadostno rediti ne moreš: imej manje živine in te dobre in lepe, ko več, pa slabe in sloke.

Poznal sem vincarja, ki je le eno kravo prav lepo si redil, ko bi lahko dve; pa ta je bila kot blazina: debela, mesnata, dlaka se ji je svetila ali lesketala kot krtu. Teleta pod 12 for. ni nikoli prodajal. Dojila je po teletu 10 do 12 pintov in še čez na dan. — Gnojnišče je bilo jako vablivo. Gnoj je bil lep, tolst, močen, z zemljo pomešan in z gnojnico napojen, 4 do 5 čevljev visok, in primerno četirivoglaten, prek zadosti unemu posestvu: vse to od ene dobro rejene krave, koja je 3 ljudi redila!

(Konec prihodnjič.)

Vrtnarsko.

Veje in zeleno listje mesto gnoja v tople grede. — Da se pohitri kalivost mlade setve različnih zelišč posebno vrtnih, se je dozdej rabil v klilah ali gnojnih gredah (Mistbeeten, ktere neki tudi parostnike zovejo) gnoj kakor podlaga, ker nakupčen gnoj greje, in če se setva dobro zaliva, vrtno in vse druge rastline napredujejo čudovito. Postavimo, da je gnoj drag, posebno pri dobrih gospodarjih, kteri ga rajše vozijo na polje za kuruzo (turšico) in druga žita; je potrebno, da razglasimo drug način; kako se morajo napraviti gnojne grede, kake rabijo dandanašnji v Francoski; namreč v Verzajlu, kder je vrtnarstvo celo popolno. V pomladi, kedar začnejo vrtnarji vsakovrstno drevje in žive plote obrezavati, dobijo mnogo vejic in listja, te vejice in listje devajo kot podlago na dno gred, ga pokrijejo s prstjo in v kratkem času se razvroči in podlaga bolje od gnoja greje korenje, ktero je seme v prstnem pokrovu spustilo, namreč ananosovo, tikvino (bučino), krastavčevo (murkino), dinjino itd. — Toplota take podlage traja zlo dolgo, ako pa jo vrtnar hoče povekšati in zgnjijenje listja in vejic pohitriti, naj pridene 1/4 konjskega gnoja. „Gospd. List.“

Domače stvari.

Primešanca k kavi mnogim že znana, pa še premalo razširjena, so peške vinskega grozdja. Morajo se dobro posušiti in na suhem mestu shraniti. Vsak dan sprot pa le malo ožganih in stolčenih se tretji del (ali še več) vzeme med kavo. In še domačega ječmena nekoliko prideni in

imaš prav prijetno dišečo, redljivo zjutrajno pijačo, ktera je po okusu čokoladi podobna. Peške se naberejo iz tropin. — Tudi kostanji grejo med kavo. Ko jih dobiš iz drevesa, jih obeli, na šest ali osem kosčkov razreži, te dobro posuši v peči, ter na suhem mestu shranjuj. — Vzemi tretjino ali polovico tega kostanjevega precej ožganega med kavo.

M. V. Gabrov.

Ako plesnoba žuga kislo zelje pokvariti — naj se čez nje počasi vlije masliček žganjice, kolikor krat se zelje iz kadi jemlje. Večidel je 4 krat dosti, ako se tako stori.

„Novice.“
Mlečni prašek. V Chamu blizu Zuga na Švajcarskem so neki angleški podvzetniki kupili zanaprej mleko od vseh krav, kolikor so mogli dobiti, in hočejo to mleko posušeno na prašek pošiljati v Angleško. Primešajo k 1 poliču mleka 5 lotov sladkora (cukra), za tem ga tako dolgo kuhajo, dokler ne odletijo vsi vodeni delki in ostane samo suh prašek in tega pošiljajo na Angleško. Kedar ta mlečni prašek tamo dojde, se mu pritoči četrinokrat toliko vode, kolikor on vaga, tedaj na primer na 1 funt praška 4 funte vode, in to se skupej kuha. — Pravijo, da je tako mleko ravno tako dobro kakor celo črstvo in zatoraj celo podvzetje zlo koristno posebno za ladje na morju in na velikih rekah, kder se iz mlečnega praška lahko napravi mleka kolikor in kedar se hoče. Ako se ta način sušenja mleka popolnoma potrdi za vse slučaje, bodo tudi oddaljena velika gospodarstva svoje mleko lahko v dober denar spravila in stanovniki velikih mest si lahko po svoji volji napravijo gostega ali redkega mleka in smetene kakor hočejo.

Uši se pri govedih lahko odpravijo, ako se z vodo, v kateri se je žolti vratič (*Tanacetum vulgare Rainfarren*) ali tabak kahal, celi život goveda omije in potem z oljem namaže.

J. Ž.

Dopisi.

Velika Nedelja 30. septembra 1867. D. P. Mislili smo, da bomo lepe in izvrstne govore, kateri so se pri Mali Nedelji 15. septembra v spomin našega slavnega rodoljuba in zgodovinarja A. Krempeljna vrstili, v slovenskih časnikih brali, ali ker še jih do zdaj je čisto malo natisnjenih, zato naj se naši častiti bralci tudi s temi slabimi vrsticami, ktere so iz govorov nekoliko povzete, zadovoljijo. Prvi govor se je blizo takole začel: Božja pomoč. Na kraju stare Panonije na lepem in prijaznem hribu stoji zala crkvica posvečena v čast sv. Hieronimu, ker mnogi trdijo, da je tam rojen bil. Tisti sv. mož, kateri je v svojem času veliko katolški crkvi vprid spisal in kateri je svoja zadnja leta v Betlehemu preživel in kterege ime se zdaj ko jasna zvezda na obnebu sv. matere katolske crkve sveti; — na drugem hribu v prijaznih slovenskih gorica h stoji druga lepa crkvica, posvečena v čast sv. Trojici, t. j. tu pri Mali Nedelji, kjer so naš slavn rodoljub in zgodovinar A. K. katerih spominek se danes obhaja, pred 23 leti svoje življenje sklenoli (tudi mi smo se danes na tem kraju zbrali, kterege še sovražnik oskrnil ni). O njihovi dobi še je „Slovenščina“ trdo spala, in ta gospod spoznavši potrebe slovenskega naroda so spisali naj pred slovenski katekizem potem življenje svetnikov, mnogo pridig in slednič slovensko zgodovino Štajerske zemlje, in od te dobe se je nam Slovencem tako rekoč začelo daniti, od časa do časa je več slovenskih knjig prišlo na svitlo, pričeli so se slovenski časniki vredovati, ustanovile so se Slovenske čitavnice in druge koristne družbe, posebno pa se je ustanovila vse hvale vredna družba sv. Mohora, ki je samo letošnje leto čez 40.000 slovenskih knjig med ude razposlala, kar se pred v sto ali celo tisoč letih zgodilo ni.

Predragi Slovenci; potrebno bi bilo, ako bi se mi večkrat v enem ali drugem kraju zbrali, vsako leto, vsakega pol leta, vsaki mesec, ali celo vsaki teden, da bi tako eden drugemu svoje znanosti delili in eden drugemu pomagali. Ker pa to ni mogoče, zato si moramo na drugi način pomagati n. pr. kupimo si podučivne knjige, pristopimo k koristnim družbam kakor k družbi sv. Mohora, naročujmo si slovenske časnike, iz katerih vsaki teden lahko zvemo, kaj se po svetu novega godi, in v katerih se mnogo podučivnega nahaja. Ako pogledamo na druge narode n. pr. na Angleže, Francoze in Nemece itd. kateri so v izobraženosti tako daleč dospeli, da njihovo modrost ves svet občuduje, in zraven tega pomislimo, kaj je vzrok, da smo mi Slovenci tako zaostali, nas neka posebna groza spreleti. Ali nisem namenjen tih vzrokov pred-

našati, ker se preminoči čas ne vrne več do nas; samo to vas opominjam, da je prihodnost še v naših rokah, in da je izobraženost vsakemu potrebna. Potujmo z mislimi v severno Ameriko v sredozemeljsko morje, v vročo Afriko in v Australijo, kjer še tisoč in tisoč divjakov živi in če njihovo tužno življenje pomislimo, ktero se od neumne živali malo razloči, bomo gotovo rekli; izobraženost jim je potrebna, in akoprem mi ravno tak daleč v divjosti ostali nismo, tak se še vender od gori imenovanih izobraženih narodov mnogo razločimo.

Slovenci preljudi zdaj prišel je čas.
Potrebne omike tudi za nas.

Tedaj le srčno naprej in gotovo bomo tudi mi ali saj naši potomci dospeli na stopnjo izobraženosti, na kateri zdaj druge narode občudujemo.

Slovenec dobrega je srca.
In bistre tudi je glave
Neutrudljiv brez vsega konca
Kakor po noči tak po dne.

Zdi se mi kakor da bi mi Slovenci zdaj v tisti prvi dobi kristjanstva živeli, kajti čim večje je bilo preganjanje kristjanov, tim več jih je bilo, kakor da bi iz zemlje rastli. In ko so enkrat zatiravci kristjanov zbor imeli, da bi se pogovorili, kaj bi bilo z njimi storiti, ker se oni tako močno razširjavajo, stopi stari Gamaliel med prvake in zbrane takole nagovori: Ako je kristjanska vera od ljudi zmišljena se bode po času razkadila ko dim po zraku, ako pa je od Boga vpepljana, nam je naše prizadevanje zastoj. Rekel bi, da se z nami zdaj ravno taka godi,

V prejšnjih časih so se Slovenci radi zbirali pod kakim drevesom, posebno pod lipo in so tam svojemu Bogu Triglavu darovali. Ravno tako smo se mi danes tu, sicer ne pod drevesom, nego pod jasnim nebom zbrali, ker je pod čistim zrakom um bolj svetel, duh bolj vnet in srca veseljša, da bi rajnemn gospodu A. Krempeljnu večer spominek v naših srcih postavili.

K slednjemu še vam rečem rodoljubi Slovenski:

Nikar se ne bojmo.
In trdno obstojmo.
Za vero, cesara in pa domovino.
Mi našim nasprotnikom vse odpustimo.

Še nekaj o besedi v spomin Krempeljnu 15. septembra 1867. Materam, se je nadalje živo priporočalo, da bi one tako kakor svoje otroke s čistim svojim mlekom nadajajo, tudi nje, kadar za to sposobni dorastejo, v čisti slovenščini izobraževale. — Temelj izobraženosti se mora v domačem jeziku postaviti, ne pitajte (krmite) tedaj njih s tujimi, nerazumljivimi, nemškimi besedami; resnica je; da človek toliko ljudi velja, kolikor jezikov zna, ali vendar se da to le potem storiti, kedar se je otrok v domačem t. j. pri nas v slovenskem jeziku dobro izuril. — Srce otroče je podobno belemu popirju, kateri še je neomadeževan; ve matere ste prve, ktere pišete na ta beli popir, t. j. v srca svojih otrok, in kar ve zapišete, ostane večidel neizbrisljivo; ne silite njih toraj z mešano čorbo, kakor se žalibog pogosto sliši, na primer: „Bom si kobilo k cauni pripinta“. — „Vi Peter koliko pa šecate vi vaš par hekselnov“ — „Mari laufaj, laufaj, krava ti bo vso krauto pofressala“ itd.

Glejte preljudi Slovenci, tako daleč se je naša lepa slovenščina po nemškutariji pokvarila!

Nadalje — nam naši nasprotniki s vso močjo hočejo šolo od crkve ločiti — kam s tem namerjavajo — lahko uganemo, — toliko rečeno — kakor otroke od matere odtrgati. — Večkrat slišimo žalovati, kadar otroki mater zgubijo; in zdihavati! O vbogi otroki! — ednakega pomilovanja bi mi vredni bili, ako bi se šola od crkve ločila.

Dok človek kako dobro reč ima,
On večidel ceniti je ne zna,
In kadar jo zgubi,
Prepozno se solzi.

Taki in ednaki govori so se vrstili 15. septembra, pri besedi v spomin našega slavnega zgodovinarja in rodoljuba Ant. Krempeljna, in ker so govori večidel govornikom iz srca izhajali, so tudi poslušateljem do srca segali.

Kar z srca izvira,
Do srca predira
In sad obrodi
Saj kri voda ni.

Ker je z zadnjim letom preteklo 50 let, kar so naš slavn rodoljub in pesnik L. Volkmer svoje življenje sklenoli, zato se trdno nadjamo, ako Bog da, da se prihodnje leto v spomin slav. pesnika g. Volkmera pri sv. Vrbanu znidemo.

Veliko Nedeljski.

Iz Gorice. Vrli dopisnik iz Haloz B. R. „Gibanje družbe sv. Mohora“, števil. 19 „Slov. Gospodarja“, se čudi, da na Goriškem dekanija Gradiška v tem društvu ima samo dva duhovna, enega učitelja in enega jetnika itd. To izvira odtod, ker je imenovana dekanija vsa laška, v cerkvi in v šoli je vse laško, duhovni skorej vsi Lahi. Laške dekanije so že: Karmin, Tržič (Monfalkon). Višh in Flumičelj. Slovenskih je deset, v katerih n. pr. 135.724 Slovencev prebiva, zmed katerih je bilo letos 985 družnikov. Se nadjamo, da bo prih. leto to število večje.

Od St. Petra na medvedovem selu. — ? —

Malo veselega imajo slovenski časniki svojemu narodu nazniti; kakor je Nemcev v svoji ošabnosti edina želja Slavjane, zmiraj zveste sinove Avstrije sploh zatirati, tako tudi nas Slovence, ktere resnice žalostni dokaz si ravno Ti, „Slov. Gospodar“, v svojem listu v popisu svečanosti slavnemu Krempeljnu na čast prinesel. Vkljub vsem oviram se vendar narodni duh vedno lepše in lepše razcveta. Tudi priprosti slovenski kmet se zave svoje narodnosti in ve svoje od Boga samega mu podeljene tedaj svete pravice tirjati, če žalibog večkrat tudi brez vspeha. Izgled tega Ti hočem, dragi bravec, pokazati. Bilo je pred nekaterimi mesci, ko so okrajni vradi po povelju deželnega namestništva poklicali pred se zastopnike vsake občine zahtevajoči od njih izreko, v katerem jeziku se naj slovenski otrok v slovenski deželi začne v šoli črke učiti, in dalje izobraževati v branju itd. Med vsimi pričujočimi so št. Petrski in ene županije št. Hemske fare naj bolj in čisto tirjali, da slovenski otrok se mora in mora le slovenski podučevati. Naj več so jim nasprotovali, in s tem se pokazali kot mučitelje svojih lastnih otrok Zibčani. Teh ugovore so vsi št. Petrski zastopniki krepko odbijali, posebno pa župan Jožef Kregar in srenjski svetovavec Gregor Vrč. Niso se bali večine, in so tudi brez strahu zagovarjali svoje pravice, ter se pokazali kot samostalne in povsod značajne moče. Vspeha, se ve, še zdaj ravno ne bote življali, pa gotovo pridejo še boljši in ugodniši časi; tedaj potrpljenje! — Veliko se šliši zdaj od novih srenjskih volitev; Bog daj, da bi povsod tako pametne bile, kot pri nas. Bile so zdaj v naši fari, ki šteje okoli 1400 duš, 4 reci štiri srenje, in vendar so še nekteri deli fare pod druge župane šlišali. Pri novi volitvi so se združile vse 4 srenje v eno pod imenom „st. Peterska občina.“ Volili so celo pravično; ena prejšnjih občin ima župana, vsaka druga s svoje sredine enega svetovavca. Za župana je izvoljen Jožet Kregar; svetovavci so Anton Strašek, Blaž Žerak in Jožef Črnoša, vsi skoz in skoz narodni možje. Župan in prvi svetovavec sta naročena na Tebe „Slov. Gospodar“, in Te prav marljivo in z veseljem prebirata; pa takih naročnikov je še več med kmeti z te fare. — Tudi društvo sv. Mohora ima tukaj že od svojega začetka podpornike; njih število od leta do leta narašča, in to leto jih je že 38; gotovo lepo število za tako malo farno; pa tudi naj večje število med vsimi sosednimi, ki so po številu duš vse večje, in med kterimi 2 še po čez 4000 duš štejete. Da je pri nas tako veliko Mohorjanov, gre hvala pred vsimi drugimi preč. gospodu Antonu Wolf-u tukajšnjemu župniku, pravemu očetu svojih farmanov, ki so že marsiktero lepo podučljivo knjigo med svoje ovčice spravili. Pa tudi v sosednih farah množica udov sv. Mohora od leta do leta narašča, po skrbnim prizadevanju preč. g. duhovnikov, ki vsi v djanju kažejo, da svoj narod ljubijo. Saj slovensko ljudstvo je prebrisane glave, se rado uči, in ohrani naučeno; da se pa še zmiraj premalo vspeha kaže, so nektere ljudske šole krive, ki so še zmiraj revne. O da bi narod povsod sposobnih učiteljev imel, takih, ki se zavejo, da ni še zadosti, le ime učitelj imeti, ampak, da je vsakega človeka v svojem stanu, tedaj tudi učitelja sveta dolžnost, pred vsim drugim le svojemu poklicu služiti in veselje do šole imeti, ne pa narobe — vse bi bilo še bolje. — Mrzel veter piha in huda zima se bliža; počival bo kmet od poletnega truda si zacelejeval žulje svojih rok; in živjal pridelani dar božji; sploh se mora reči, da se to leto v oziru na pridelke med boljše šteti mora v naših krajih; pšenice in sploh žita je bilo več in boljšega kot prejšnja leta; drugega živeža še koj obilno; vina, kterega nam je preteklo leto vsega hudi pomladanski mraz pojel, bode kmetič zopet imel, in saj nekaj denarja za svoje velike davke z njega izvil. — Le žitna setev bo zavoljo zdajšnjega pogostega deža nekoliko zaostala.

Mihael Plešnik, kaplan.

Novičar.

Državni zbor.

V 32. seji državnega zbora se je naj prej razdelilo sporočilo, po postavi od 16. julija t. l. postavljene deputacije onih dežel, ktere so v državnem zboru zastopane.

Državni pečatnik br. Beust je glede na to sporočilo nasvetoval tri postave, zastran pridoneskov k občinim stroškom, zastran državnega dolga in zastran vredenja cola. Med prošnjami, ktere so prispale, se spet nahajajo nektere, da se naj odpravi konkordat. Na dnevnem redu je prevdaranje državne glavne postave zastran izvrševanja vladine in izvrševavne oblasti. Ta je bila od leve strani in sredine brez vsakega besedovanja odobrena (Polaki, Slovenci in Tirolei niso glasovali).

Zdaj je došlo na red prevdaranje postave zastran vpeljanja državne sodnije. Tudi ta je bila odobrena brez vsakega besedovanja. — Do glasovanja pride še odborov predlog: Naj se vlada prosi, da se nemudoma napravi postava, po kateri se naj odpravi članek v c. patentu od 26. februarja 1861; da se naj vstanovi državno svetovavstvo in naj izdajo pravila za nje. — To se taki odobri.

Zadnje delo na dnevnem redu je bilo sporočilo vredbenega odbora zastran načrta državne glavne postave, ktera se tiče splošnih prav vseh državljanov. — Proti ti so govorili: Giovanelli, Zyplikiewicz, Zemialkowski in Toman. V 33. seji državnega zbora je poslanec Rechbauer predložil, naj državni zbor napravi postavo, po kateri se naj odpravi fevdalna zveza (Lehenverhältniss) v Štajerski. Predložnik hoče to v prihodni seji s vzroki podpirati.

Na to se začne četeti predlog g. posl. Mühlfelda in vse je bilo pazljivo, ko še morebiti nikdar prej. — Ta predlog tirja, naj državni zbor napravi postavni načrt, po katerem se naj postava od 5. novembra 1855 (konkordat) celo odpravi in se ji naj vzeme taki cela moč. Dalje tirja ta predlog, da vse postave, ktere so pred konkordatom moč imele, spet naj svojo veljavo dobijo. Zvun tega se naj pregledajo vse postave verskih družeb vseh ver. — Pri pitanju, ali zbor ta predlog podpira, se podigne cela leva stranka poslancev.

Na dnevnem redu je bilo: Četenje vladinega predloga, po katerem se naj napravi postava, zastran pridoneskov k občinim zadevam onih dežel, ktere so v državnem zboru zastopane, postava zastran sklepa colne in kupčijske pogodbe med onimi deželami, ktere so v državnem zboru zastopane in med onimi, ktere spadajo k ogerski koroni. — Gross na to predloži naj se voli odbor od 24 članov, kateri naj ta predlog pretrese in njem sporoči. — Predlog se prime. — Dalje se je pretresovala državna glavna postava zastran pravice državljanov. Vseh 20 paragrafov je bilo skorej brez besedovanja odobrenih. — Polaki, Slovenci in Tirolei niso glasovali, kakor tudi ne pri prejšnjih glavnih postavah.

V 34. seji držav. zbora se je naj prej prečital Lasserjev predlog zastran razveze fevdne zveze, glede na one fevde, do kterih ne seže postava od 14. decembra 1867 Solnograške fevde. — Za tem se je volilo 24 odbornikov, kateri naj pretresujejo v 32. seji prečitan vladin predlog. Voljeni so bili: Dr. Berger, Conti, Skene, Herbst, Kaiserfeld, Korb-Weidenheim, Winterstein, Mende, Brestel, Plener, Peter Gross, Schindler, Krzczunowicz, Ziemiakowski, Petrino, Lappenna, Stieger, Steffens, Kinsky, Bachofen, Dürkheim, Toman, Giovanelli, Kuenburg.

Zatim je došlo sporočilo, da se naj vpravna postava o dolžnostih vojaške službe. Samo okol 12. paragrafa te postave se je sukalo malo besedovanje, k slednjemu je vendar celi predlog obvaljal.

Za tim še je došlo na vrsto, da se naj ukaz od 28. decembra 1866 odstrani, kar je tudi potrjeno bilo.

— Česki časniki so oglasili, da oni mrzki stavek, v „Debatte“ soper škofa Štrossmayer-ja došel je od ogerske vlade, in da se je z njim namerjavalo, da bi se izvrsten in blagosrčen rodoljub pod sekvestracijo spravil. Prav lep namen velikoliberalnih Madjarov!

Upor na Kreti še je zmirom močen. Če ravno se je Omer Paša zlo proti stavljali, se vendar po povelju Egipčevskega kraljevega namestnika pripravlja više 5000 vojakov na pot na Kandijo, Turški že celo obupajo.

— Soper konkordat. Kakor po drugih mestih, posebno po vrtoglavem Beču, imajo svoj direndaj soper konkordat tudi v Mariboru, Brežcah Slovegradcu in — v nemškutarskem trgu Marenberškem, ter so dotični srenjski očetje vložili prošnje, da se ona crkvena pogodba ovzre. Če človek te prošnje bere, zares ne ve, čemu bi se bolj čudil, predrznosti ali neumnosti crkvenih sopernikov. Gotovo ni ne eden teh odbornikov pogodbe bral, in če jo je bral, je ni razumel. Kako bi pameten človek postavim Mariborčanom pritegnol, ki v prošnji pravijo, „da je ona pogodba eden zmed največih zadržkov, da se ne more naša lepa, splošna domovina vspesno razvijati.“ — Je li senca resnice v teh besedah? Kaj, ali ni vkljuba konkordatu železnica do Belaka se napravila, v Mariboru kazina se postavila, trije kanali se izpejljali, tretjina mesta novo se potlakala, železni most čez Dravo se razpel, pesji davek se vpeljal, nova dekliška šola se povzdignola, oče župan v drugoč izvoljen bil itd.? Nasproti pa, ali je konkordat kriv, da še zdaj Pesnica in Savinja uravnani niste, da se Slovincem kmetijska šola ni privolila, da se železnica iz Maribora v Ptuj napravila ni; je li konkordat kriv, da nam državni dolg in ž njim splošni davek vedno narašča, Madjari pa davkov poredoma plačevati nočejo ali ne morejo? Tedaj zares konkordat čisto nič zato ne more, da se vse to in še veliko drugega storilo ni. — Drugi premodri vzrok, zakaj da Mariborčanje želijo, naj se brž konkordat pod klop vrže, je ta: „da jemlje veliko pravic državi in zastopnikom, da toraj ne more ne ona, in ne morejo ovi svojih prevažnih in blagonosnih dolžnosti zvrševati.“ — Za Boga, srenjski očetje, kedaj ste še pa čuli, da bi bil kateri minister biškope poprašal, preden je hotel kaj storiti? Ali so biškopi navozlali krivo politiko, da smo se vse preveč pečali z nemškimi zadevami, da smo šli Prusom na pomoč, in smo kmalu potem pri Sadovi od Prusov tepeni bili? Reči moramo, da se je ves čas sem — bogme le Avstriji v nesrečo — skoraj vsemu temu nasproti delalo, kakor bi se smelo bilo vsled konkordata delati! Da pa tudi zastopnikov v deželnih in državnem zboru konkordat nikakor ne moti, kažejo posebno zdaj, ko počenjajo take reči soper kat. crkev, da strmi nad tem ves vnenji svet. Ali je morda konkordat oviral tiste, ki so se na vrat na nos z Madjari pogodili, tiste, ki so denarne zadeve ž njimi tako poravnali, da nas bodo lasje boleli? — Pa kaj bi se pečali z ljudmi, katerim ni mar za resnico in pravico, ampak so le navajeni plesati, kakor jim bečki sloboduhi in njih židovske novine piskajo! Ali je pa pošteno in častno v tako imenitnih zadevah, kakor so crkvene in verske, soditi kakor slepec o barvah in se zarad tega še šopiriti, to naj rabsodijo naši modri bralci; naj pa tudi pomnijo, da je g. Feyrer v Mariboru tisti bil, ki je v odborovi seji nujni predlog storil, da se pogodba odpravi. — Kaže se vedno bolj očitno, da kjerkoli ima nemškutarstvo pri nas svoja gnjezda, tam se rogovili soper kat. crkev. Morebiti se zmežijo tudi Celjani, Ptujčani, Konjičani, Šentlenarčani itd. Tudi tega pozabiti ne smemo, kajti so to prelepe pri kazni nemške olike, zavolj ktere se hočejo Slovinci gnjesti.

— Praška „Politik“ piše, da je ravno minister Beust ves plamen soper konkordat vnel. On je podpihoval posamezne nemške poslance, da naj državni zbor začne proti konkordatu delati, ker on (Beust) tega kot protestant ne more. Začele so vladi privržene novine ruvati in tako se je plamen vnel. S početka je hotel s tem le druge važniše in za-nj nevarne reči zakrivati, pa nastal je ogenj, kterege se nadjal ni, kterege je pa vendar kriv. — Bojimo se, pristavlja temu „Vlkfrd.“, da te pritožbe niso tako prazne, kakor bi želeli. — Čudno je, da bečke novine same to priznavajo. Nova Fr. Pr. piše: „novine vladi privržene napadajo zdaj, ko se je škofovsko pismo (zastran konkordata) razglasilo, veliko hujše konkordat, kakor poprej.“ Zares, zmešnjava večja biti ne more!

— Ko je v državnem zboru znani Mühlfeld soper konkordat govoril in biškope onih dežel, ki so poslale svoje poročnike v državni zbor, grdo zasramoval, ni zinol besede ne prvosednik, ne eden ministov, niti ne kdo od poslancev, marveč zahrul je po dokončanem govoru divji krohot, kakor na komediji. — Kako dolgo bodo naši slovenski poslanci še poslušali te burke? Lepo je za ravnilo si vzeti: vse za Boga, cesarja in domovino! — pa lepše še in boljše je, delati po tem ravnilu! Kar se zdaj v državnem zboru kuje, to in marsikaj drugega, ni Slovincem po volji; za to niso dali zastopnikom poverjenja!

— V papeževih pokrajinah še miru ni. Itatijanska armada tako meje varuje, da smejo Garibaldinci noter, kodar se jim poljubi; če pa vojaki papeževi kako trumo vjamejo, ji orožje poberejo in jo čez mejo porinejo, njo pa italijanski vojaki ljubeznjivo sprejmejo in zopet oborožijo, da je v kratkem že zopet med prekucuhi.

Iz Liptovskega št. Mikulaša se piše, da je g. M. **Hodža** tamošni župnik od Madjarov zato pregnan, ker je bil z dušo in telom rodoljub namreč Slovan, tako rekoč pravi oče Slovakov. Vsi, kateri so ga poznali in katerim je bilo mogoče doiti, so se sošli, ko je odhajal in marsiktero oko slovenskih rodoljubov je točilo grenke solze, ko je videlo odhajati predragega blagosrčnega prijatelja in iskrenega nevstrašljivega rodoljuba.

G. M. **Hodža** se je podal v Tešen. Tudi mi kličemo za njim, kakor jegovi prijatelji. Z Bogom! in Bog daj da bi se spet v kratkem vrnol med svoje prijatelje in k svojem crkvenim otrokom.

— **Dominik Čolnik** veliki posestnik in izvrsten vino-in sadorejec na Drvanji blizo sv. Lenarta v slov. Goricah je pri letošnji izložbi v Gradcu za izloženo sadje in grozdje, dobil veliko sreberno svetinjo. Živio!

— Razglasilo se je, da se je bila napravila mačkinja musika, častitemu rodoljubu g. Einspieler-ju v Celovcu, kar je vendar grda laž; temoč to je res, da so neki rodoljubi pri njegovi hiši vikali: „Slava, Živio.“ — Kaj še bomo vse iz Celovca, čuli?! — Mora pa biti res prav ugodno bivanje za Slovence v Koroški posebno pa v Celovcu.

— Iz Zagreba se piše, da je za administratora tamošne škofije imenovan škof Horvath dobro poznan iz ogerske prekucije od leta 1848. — Kardinal Haulik je hotel imeti drugega administratora; gospodje so vendar zdaj v Hrvaški Madjari in činijo, kar mislijo, da bode njim naj bolj koristilo. — Če se le ne bodo motili pri takem nastopanju?

— V nedeljo 13. t. m. je bil posvečen v Solnogradu za Sekovskega knezo-škofa g. dr. Janez Zwenger.

— V srbski skupščini ni nobenega uradnika kot poslanca.

— Francosko še se zmirom zlo k vojski pripravlja.

Tržna cena pretekli teden.

	V Varaž-		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	5	—	5	50	5	20	4	60
Rži	3	80	3	50	3	70	3	40
Ječmena	2	80	—	—	2	95	—	—
Ovsa	1	60	1	70	1	70	—	—
Turšice (kuruze) vagan	3	10	3	40	3	—	3	30
Ajde	2	60	3	20	3	25	—	—
Prosa	2	40	—	—	3	40	—	—
Krompirja	1	30	—	90	1	20	1	20
Govedine funt	—	18	—	24	—	22	—	24
Teletine	—	24	—	26	—	24	—	26
Svinjetine črsteve funt	—	28	—	26	—	24	—	22
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	8	50	—	—	6	90	8	—
„ 18" „	—	—	5	—	—	—	—	—
„ 36" mehkih „	5	50	—	—	5	—	6	—
„ 18" „	—	—	3	50	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	—	—	—	—	—
„ „ mehkega „	—	60	—	—	—	—	—	—
Senca cent	—	120	—	—	—	75	1	—
Slame cent v šopah	—	90	—	—	—	55	—	90
„ „ za steljo	—	60	—	—	—	45	—	70
Slanine (špeha) cent	36	—	40	—	40	—	40	—
Jajec, pet za	—	10	—	12	—	—	—	—

Cesarski zlat velja 5 fl. 95 kr. a. v.

Ažijo srebra 122.25.

Narodno drž. posojilo 64.65.

Loterijine srečke.

V Gradcu 9. oktobra 1867: **79 74 78 48 7**

Prihodnje srečkanje je 19. oktobra 1867.

V Trstu 12. oktobra 1867: **55 72 16 48 42**

Prihodnje srečkanje je 26. oktobra 1867.

Listnica vredništva.

M. P. pri sv. Petru v medvedovem selu: Hvala za lep dopis, prosimo za več takih. — J. K. fare sv. Križa pri Ljutomeru. Vaš dopis pride prihodnjic. — D. P. pri Veliki Nedelji. Hvala za dopise, prosimo za več — knjiga ktero želite pa se bode težko dobila; če se dobi, Vam jo pošljemo.